

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.02.1975, sp. zn. 1 Cz 5/75, ECLI:CZ:NS:1975:1.CZ.5.1975.1

Číslo: 3/1976

Právní věta: Neschopnost rozvedeného manžela sám se živit (§ 92 odst. 1 zák. o rod.) není dána jen jeho zdravotním stavem a neschopností pracovat, ale může spočívat i v jiné objektivní okolnosti, jakou je např. péče o invalidní dítě nebo o dítě vyžadující stálou péči.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.02.1975

Spisová značka: 1 Cz 5/75

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Příspěvek na výživu rozvedeného manžela, Výživa jiných osob, Výživné, Výživné mezi manžely

Předpisy: 94/1963 Sb. § 92 88/1968 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 4 byl odpůrce uznán povinným přispívat na výživu navrhující rozvedené manželky částkou 259 Kčs měsíčně od 15. 9. 1972 a splatné výživné 3250 Kčs zaplatit ve splátkách po 250 Kčs měsíčně počínaje dnem právní moci rozhodnutí pod ztrátou výhody splátek. Soud prvního stupně vycházel ze zjištění, že navrhovatelka nemá možnost být zaměstnána, protože pečuje o dítě účastníků (narozené v roce 1964), které je invalidní a které se nemůže dosud bez její péče obejít. Příplatek k přídatku na děti z důvodu invalidity ve smyslu ustanovení § 24 odst. 2 zákona č. 88/1968 Sb. (ve znění čl. I bod 3 zákona č. 99/1972 Sb.) ve výši 300 Kčs měsíčně pokládal soud za příjem navrhovatelky. Se zřetelem k tomu dospěl k závěru, že k doplnění nutné výživy navrhovatelky se jeví postačující částka 250 Kčs měsíčně.

Městský soud v Praze, který v této věci rozhodoval na podkladě odvolání obou účastníků, zjistil na rozdíl od soudu prvního stupně, že zdravotní stav dcery účastníků nevyklučuje, aby mohla docházet do školní družiny, a že tedy není závislá na navrhovatelčině osobní péči. Nicméně při zdravotním stavu tohoto dítěte nelze trvat na tom, aby je navrhovatelka posílala do družiny a nevěnovala mu po skončení školního vyučování kvalitnější osobní péči. Z důvodu této osobní péče nemůže navrhovatelka zcela využít svých výdělečných možností při plném pracovním úvazku. Odvolací soud pak dospěl volnou úvahou podle ustanovení § 136 o. s. ř. k závěru, že navrhovatelka má možnost vydělat si i při zkráceném pracovním úvazku v době pobytu dcery ve škole nejméně 600 Kčs a že touto částkou by její nutná výživa byla zajištěna. S ohledem na plat odpůrcův měl odvolací soud za to, že částka 250 Kčs příspěvku podle ustanovení § 92 odst. 1 zák. o rod. je přiměřená, protože

zmíněná částka 300 Kčs příplatku k přídávkům na děti měsíčně je určena jen na zvýšené potřeby invalidního dítěte a nikoliv na úhradu potřeb navrhovatelky. Proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 92 odst. 1 zák. o rod. může rozvedený manžel, který není schopen sám se živit, žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na nutnou výživu podle svých schopností a možností. Prvořadým předpokladem nároku na vyživovací příspěvek podle ustanovení § 92 zák. o rod. je tedy zjištění, že rozvedený manžel není schopen sám se živit. Tato neschopnost není dána jen zdravotním stavem rozvedeného manžela, ale může spočívat i v okolnostech objektivního rázu, např. v nutnosti pečovat o nezletilé dítě.

V projednávané věci soud druhého stupně správně poukázal na zákonu odporující úvahu soudu prvního stupně o povaze příplatku poskytovaného invalidnímu dítěti účastníku podle ustanovení zákona č. 88/1968 Sb. (ve znění zákona č. 99/1972 Sb.), jinak však ani jeho závěry nemají oporu ve výsledcích dokazování. Nepřezkoumatelný je zejména závěr, že invalidní dítě účastníků není závislé na osobní péči matky a že může docházet do školní družiny. Podle lékařských zpráv, které měl soud k dispozici, a podle zpráv zvláštní školy jde o dítě opožděné v psychomotorickém vývoji, které je v trvalém léčení několika zdravotnických zařízení a které bude při zařazení do zvláštní školy pedagogicky vzdělavatelné, ovšem za pomoci všestranné rehabilitace a domácí výuky. Podle důkazů provedených v řízení nemůže dítě samo docházet do školy a zpět a nedoporučuje se ani jeho zaopatření ve školní družině, když tato družina zvláštní školy nezaměstnává kvalifikované defektology. O tom, že jde o dítě invalidní a vyžadující stálou péči, svědčí i to, že mu byl přiznán na základě posudku orgánů sociálního zabezpečení příplatek k přídávkům na děti, jenž dítě pobíralo i v době tohoto rozhodování o nároku matky dítěte podle ustanovení § 92 zák. o rod. (srov. § 154 odst. 1 o. s. ř.).

Otázka zdravotního stavu dítěte, jeho denního režimu, nutnosti o rozsahu léčení i osobní péče o ně je otázkou znaleckou, kterou soud sám pro nedostatek odborných znalostí nemohl řešit; neměl se tedy obejít bez posudku znalce-lékaře z příslušného oboru.

Teprve pak mohl být učiněn odpovědný závěr o tom, zda vůbec, popřípadě v jakém rozsahu lze uvažovat o pracovním zařazení navrhovatelky, která má nezletilé dítě účastníků ve výchově, a to po předchozím zjištění, zda je dána konkrétní pracovní příležitost odpovídající možnostem navrhovatelky a jakého výdělku by v tomto zaměstnání mohla dosáhnout. Nedostatek zjištění nemůže nahradit volná úvaha soudu podle ustanovení § 136 o. s. ř., která je na místě jen tehdy, nelze-li výši nároku zjistit buď vůbec, nebo jen s nepoměrnými obtížemi. Ustanovením zákona o rodině (zákona č. 94/1963 Sb.) neodpovídá ani úvaha o rozsahu nutné výživy, popřípadě o vztahu nároku k schopnostem a možnostem povinného. Základní otázkou v řízení o nároku podle ustanovení § 92 zák. o rod. je to, zda rozvedený manžel je schopen sám se živit; je tedy třeba zjišťovat, jakého příjmu může dosáhnout. Jestliže jeho příjem stačí k zajištění nutné výživy, není bývalý manžel rozvedenému manželu povinen přispívat, i kdyby to jeho schopnosti a možnosti dovoľovaly.

Z toho, co bylo uvedeno, je patrné, že soudy obou stupňů rozhodly na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu a že jimi provedené hodnocení důkazů není v souladu s ustanovením § 132 o. s. ř. Byl tedy těmito rozhodnutími porušen zákon, a to v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132, § 136, § 153 odst. 1 a § 154 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 92 odst. 1 zák. o rod.

Důvodné stížnosti pro porušení zákona bylo proto vyhověno (§ 242 odst. 1 o. s. ř.).